כלל גדול פרק שביעי שבת

א"ר אלעזר הא. דקתני מתניתין דאינו כשר להצניע והצניעו [1]אחר הוא מתחייב על הוצאתו וכל אדם פטורין דלא כר' שמעון בן אלעזר: **מתני'** עצה. מפרש בגמרא: **כמלא פי גמל.** נפיש שיעורא מפי פרה אבל כמלא פי פרה לא מיחייב דהא לא חזו לפרה: **עמיר.** קשין של שבלין: **פי טלה.** נפיש מפי גדי הלכך עמיר דלא חזי לגדי לא מיחייב כמלא פי גדי עד דאיכא מלא פי טלה אבל עשבים הואיל וחזו בין לטלה בין לגדי מיחייב אפי' כמלא פי גדי: **לחין.** הרלוויין לאדם כגרוגרת דזה שיעור לכל מאכל אדם לשבת אבל כמלא פי גדי לא דלחים לא חזו לגדי: **גמ' המוליא אבן כמלא פי פרה.** והוליאו להאכילו לגמל שפי גמל גדול מפי פרה: **דהא חזי לפי פרה.** הלכך שיעור משוא הוא וכלל מי שיוליאנו לא פקע שיעוריה בהכי: **דחייב.** דהאיכא שיעורא דחזי לפרה הלכך כשר להצניע הוא ומצניעין כמותו: **עצה.** לא חזיא לפרה אלא ע"י הדחק אלא לגמל הוא דחזי וזה הוליאו לפרה: **רבי יוחנן אמר פטור.** דהא לגמל דחזי ליה ליכא שיעורא ואי משום דלצורך פרה הוליאו ונגבה איכא שיעור אכילה ע"י הדחק לאו אכילה היא הלכך לא משערי ליה בפרה: **אין מצטרפין לחמור שבהם.** מי ששיעורו גדול הוי קל ואינו מצטרף להשלים שיעורו של חמור דהא לא חזיא כי ההוא אבל המשוא משלים את הקל לכשיעור. תבן מצטרף עם עצה להשלים פי גמל ועצה אין מצטרף עם התבן להשלים מלא פי פרה: **מי מצטרפין.** אפילו להשלים חמור את הקל: **ג' על ג'.** לטומאת מדרס הזב ליעשות אב הטומאה: **הבגד והשק מצטרפין.** שהבגד משלים שיעור השק. שק עשוי מגולה של עזים: **ואמר ר' שמעון מה טעם.** מצטרפין. **הואיל ורלוויין ליטמא מושב.** אם לירף משלים יחד לטלאי מרדעת של חמור כשיעורו לענין מושב הזב אם קצע משלים מהן ותקן טפח על טפח ליטב עליו מיטמא ליה אב הטומאה במושב הזב דתניא (מ) המקצע מכולן טפח על טפח טמא מושב ואמרינן טעמא בפ"ק דסוכה[2] הואיל ורלוי לטלות על גבי חמור שאינו מקפיד אם הוא משני מינין: הכא דוקא בכה"ג הבגד והשק והעור אבל הבגד והעור והשק והמפץ אין מצטרפין שאין רלוויין להתחבר יחד והמתבבן בטלה דעתו ואין עומדים מדרס. ר"י: **ואמר** ר"ש מה טעם כו'. תימה לר"י דמה צריך להאי טעמא דהא כיון דמצטרפין זה עם זה ת"ל רלוי להתבבן ואזו למדרס וכיון דאזו למדרס פסיעה דמצטרפין לטומאת מדרס דהא אפי' כופת שאור שיחדה ליטיבה מדרס דלתמרינן בהעור והרוטב (חולין קכט.) והכא בטומאת מדרס מיירי מדקאמר הבגד שלשה על שלשה לענין טומאת מת אפי' ג' על ג' כדפרישת לעיל ואור"י דודאי הא דקתני הבגד שלשה על שלשה לא מיירי אלא למדרס אבל סיפא דשק ואור ומפץ מיירי נמי בטומאת מת והכי איתא במס' כלים בפכ"ז הבגד שלשה על שלשה [למדרס ומשוא ג' על ג'] לטומאת מת השק ד' על ד' העור ה' על ה' המפץ ו' על ו' שוו בין למדרס בין לטומאת מת אלא שהש"ס מביאה בקולר כמו שרגיל בכמה מקומות ועל טומאת מת קאמר מה טעם מצטרפין בשלא יחדו למדרס ולא צריך האי טעמא אלירוף דעור ומפץ [3]דמפץ לא מטמא במת אלא כשעמא בזב דהיינו כשיחדו למדרס ומק"ו דפכין קטנים דלתמרינן בפ' ר' עקיבא (נקמן פד.): **הואיל וראויין ליטמא מושב.** פי' בקונטרס אם קיצע משנים ולירף יחד לטלאי מרדעת החמור והיה דהמקצע מכולם טפח על טפח דמעילה היינו שבין כולם יש טפח ואין נראה לר"י דמה צריך להביא ראיה שראויין להצטרף בלא טעמא דמושב נמי שמעינן ממתני' דהכא שראויין להצטרף יחד באותו סדר כמו שעשויים בגד לשק ושק לעור ועור למפץ דדוקא נקט לפי שאלו ראויין להצטרף יחד ונראה לר"י כמו שפי' ריב"א דהואיל ורלוויין ליטמא מושב היינו הואיל ושוו שיעוריהן לענין מושב וכמו שפירש בקונטרס בפ"ק דסוכה (דף יז.) דהמקצע מכולן היינו מאיזה מהן שיקצע יהא טמא ואע"ג שכאן אין שיעורן שוה מצטרפין הואיל ולענין מושב שיעורן שוה והא דקאמר ה"ג חזו לדוגמא היינו נמי דשיעורן שוה לדוגמא כדאמרן בפרק המצניע דלדוגמא כל שהוא הלכך מצטרפין אפי' לענין דבר אלא שוו שיעוריהן וה"ה דהוי מצי למינקט הכא ולזרע ולרפואה דהוו נמי בכל שהוא אלא דלא כל דבריס שייך בהו זרע ורפואה אבל דוגמא שייכא בכל דבר והא דקאמר בסוכה המקצע מכולן כו' הואיל ורלוי לטלות על גבי חמורו לשון הואיל ורלוי לאו דווקא דדווקא אם עשה מהן טלאי ויחדן לכך טמא בטפח על טפח וכן מצינו לקמן בפ' א"ר עקיבא (דף 5.) הואיל ורלוויין למתק הקדרה דהוה ליה למימר הואיל וממתקין דהא מיירי שנפלו לתוך הקדרה. ר"י: **תוספתא**[4] המקצע למשכב אין פחות משלשה על שלשה למושב טפח ולמעמד כל שהוא:

ממשנה

א"ר אלעזר הא דלא כר"ש בן אלעזר [5]דתניא כלל אמר ר' שמעון בן אלעזר כל שאינו כשר להצניע ואין מצניעין במוהו והוכשר לזה והצניעו ובא אחר והוציאו נתחייב זה במחשבה של זה: **מתני'** [6]המוציא תבן כמלא פי פרה עצה כמלא פי גמל עמיר כמלא פי טלה עשבים כמלא פי גדי עלי שום ועלי בצלים לחים כגרוגרת יבשים כמלא פי גדי ואין מצטרפין זה עם זה מפני שלא שוו בשיעוריהן: גמ' מאי עצה אמר רב יהודה תבן של מיני קטנית כי אתא רב דימי אמר המוציא תבן כמלא פי פרה לגמל ר' יוחנן אמר חייב ר"ש בן לקיש אמר פטור באורתא א"ר יוחנן הכי לצפרא הדר ביה אמר רב יוסף שפיר עבד דהדר דהא לא חזי לגמל א"ל אביי אדרבה כדמעיקרא מסתברא דהא חזי לפרה אלא כי אתא רבין אמר המוציא תבן כמלא פי פרה לגמל דכולי עלמא לא פליגי דחייב כי פליגי במוציא עצה כמלא פי פרה לפרה [7]ואיפכא איתמר ר' יוחנן אמר פטור [8]ריש לקיש אמר חייב ר' יוחנן אמר פטור אכילה על ידי הדחק לא שמה אכילה [9]ריש לקיש אמר [10]חייב אכילה [11]ע"י הדחק שמה אכילה: עמיר כמלא פי טלה: והתניא כגרוגרת אידי ואידי חד שיעורא הוא: עלי שום ועלי בצלים לחים כגרוגרת ויבשים כמלא פי הגדי ואין מצטרפין זה עם זה מפני שלא שוו בשיעוריהן: אמר ר' יוסי בר חנינא [12]אין מצטרפין לחמור שבהן אבל מצטרפין לקל שבהן וכל דלא שוו בשיעורייהו מי מצטרפין והתנן[13] הבגד ג' על ג' והשק ד' על ד' והעור ה' על ה' מפץ ו' על ו' [14]ותני עלה הבגד והשק השק והעור העור והמפץ מצטרפין זה עם זה ואמר ר"ש מה טעם מפני שראויין ליטמא מושב טעמא דראויין ליטמא מושב אבל אין ראוי ליטמא מושב לא אמר רבא

ה"נ

שמצריך לקמן הצנעה היינו לאדם עשיר שאין דרכו להצניע ומכל מקום פירות מילתיה דר"ש צריך לפרש כמו שפירש כאן דאי מיירי במצניעין לאותו דבר עצמו שמפורש במשנה כמו שפירש התם אם כן כולהו הוה מצי למימר בכל שהוא בכדי שיפת קילור כדתנן בפ' המצניע (נקמן 5.) דלרפואה בכל שהוא ואתיא כר"ש מדלא קאמר התם בגמ' הא דלא כר"ש מי היכי דקאמר (דף לא.) הא דלא כר"ש בן אלעזר ומהתם נמי יש לדקדק דלר' שמעון קתם בני אדם שרגילין להצניעו מיחייבי אפי' לא הצניעו מדקתני המצניע לזרע כו' וכל אדם אין חייבין עליו אלא כשיעורו משמע בלא הצנעה וכר"ש נמי אתיא כדפי' ואין לפרש דבעשיר שאין דרכו להצניע לא מיחייב לר"ש אפי' בהצניעו דהא אמר בהמוליא יין בד"א במוליא אבל במצניע כל שהוא ר"ש אומר בד"א במצניע כו' ומפרש מצניע דהכא בתלמיד שאמר לו כו' דבר שאינו מסוג לכל מי אצניעה רבינה אין מי לא לא ודומיא דהכי נראה דהוי מצניע דר"ש דתלא מילתא באותו שהצניעו היינו בעשיר קשה לרשב"א דמהאי טעמא דקאמר הכא מתני' דלא כר"ש משום דמתני' סתמא קתני דחייב משמע שכל בני אדם חייבין עליו אפי' אותן שאין חשוב להן שיעור זה מהאי טעמא נמי הוה ליה למימר בההיא דפרק המצניע דהוא דלא כר"ש ושמא י"ל דהכא דנקט לפרושי הוה ליה לפרושי טפי: **אכילה** ע"י הדחק לא שמה אכילה. והא דאמר בפ' כילד הרגל (כ"ק דף יט.) אכילה ע"י הדחק שמה אכילה ה"מ לענין ניזקין דלא תסגינן ליה משומה אבל לאחשוכה לענין שבת לא חשיבא אכילה:

אידי ואידי חד שיעורא הוא. והא דנקט במתני' כמלא פי טלה ולא נקט כגרוגרת לאשמעי' דמשום אכילת טלה נתנו בו חכמים שיעור זה דאי נקט כגרוגרת לא הוה ידעינן למה נתנו בו חכמים שיעור זה: **מפני** שלא שוו בשיעוריהם. אבל אותם ששוו כגון עמיר ועלי שום ועלי בצלים לחים מצטרפין וכן חמור לקל כגון תבן לעצה למלא פי גמל ואפי' לא יהא תבן לאוי לגמל שמא אגב העצה הוא לאוי: **הבגד** והשק השק ואור כו'. **ר' שמעון בן אלעזר** מדברהם דקאמר כל שאינו כשר להצניע ואין מצניעין כמוהו והוכשר לזה והצניעו, ובא אחר והוציאו נתחייב המוציאו ממחשבת המצניעו, ואע"פ שאינו כשר להצניעו ואין מצניעין כמוהו חייב עליו. ודבנן אמרי אינו חייב בפחות מבשיעור אלא המצניעו. תמי הכללות ובאנו לפרש שיעורי ההוצאה. המוציא תבן כמלא פי פרה. עצה, [שהוא] תבן הקטניות וקשה ממנו, שיעורו כמלא פי גמל. עמיר כמלא פי טלה. עשבים כמלא פי גדי. לענין המוציא תבן כמלא פי פרה לגמל, הלכה כר"ע לא פליגי דחייב שזה הוא שיעור הוצאתו, ולא איכפת לן [אין] לגמל נחברין להוציאו או לפרה, אלא כי פליגי ר' יוחנן ור' אושעיה במוציא עצה כמלא פי פרה לפרה. ועיקר הדבר שאין העצה מאכל פרה, ואין שיעור כמלא פי פרה אלא כמלא פי גמל שהוא יתר ממלא פי פרה. ועכשיו שנתחוון לפרה איפליגו, ר' אושעיה סבר אכילה ע"י הדחק שמה אכילה, אע"פ שאין פרה אוכלת אותו כדרכה. אלא כיון שאוכלת אותו ע"י הדחק ושינו מלא פיה והוציאו לה חייב עליו. (רי') [ורי"ן] סבר אכילה שע"י הדחק לאו שמה אכילה ור"ה פטור. (ו)לענין הא דתנן אין מצטרפין זה עם זה מפני שלא שוו בשיעוריהן. א"ר יוסי בר' חנינא אין מצטרפין לחמור שבהן אבל מצטרפין לקל שבהן. אם הוציא עמיר ועשבים, אם יש בין שניהן כמלא פי טלה מצטרפין, כי החמור משלים לקל וחייב. אבל אם אין בהן כמלא פי טלה, אע"פ שיש בהן כמלא פי הגדי, פטור שאין מצטרפין, כי אין הקל משלים לחמור. וכן עשבים משלימין לחבן ואין החבן משלים לעשבים. ומקשינן היאך תאמר בהני דלא שוו בשיעוריהן להדדי דמצטרפין, והלא הבגד והשק והעור לענין טומאה שלא שוו שיעוריהן. אע"ג דתנן הבגד והשק מצטרפין, השק והעור מצטרפין, והעור והמפץ מצטרפין, דקתני סיפא א"ר שמעון מה טעם הואיל וראויין ליטמא מושב. דייקת מינה טעמא דראויין ליטמא מושב, הא אי לא הוי ראויין ליטמא מושב לא הוי מצטרפין משום שלא שוו בשיעוריהן להדדי, וא"כ היכי קאמר ר' יוסי בר' חנינא מצטרפין לקל שבהן, והכין הוה ראוי שלא יצטרפו כל עיקר.

מסורת הש"ס

(א) לקמן לא. זבחים מז.. (ב) [הכסף משנה הסתיק רבי אלעזר אמר חייב וכו' ופסק הרמב"ם כרבי אלעזר שאלבי כמותו לגבי ר' יוחנן עב"ל]. (ג) כ"ק יט: ושע"ש קי.. (ד) לקמן עט. סוכה יז: כלים פכ"ז מ"ב. (ה) משלה יח.. (ו) נ"ל מחק. (ז) [דף יח:]. (ח) כלים כ"ב פ"כ.

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה הואיל וכו' דתנית. נ"ב במשילה ס"פ קדשי המזבח דף יח:

גליון הש"ם

גמ' ואיפכא איתמר. סעין זה נדפ דף מד ע"א: שם ר"ל אבי חיב. כמניל מסנה פ"ח הלכה ג מהלכות שבת הגירסא ר' אלעזר: תוס' ד"ה ואמר ר"ש וכו' רשב"ן לא משמא בפת. עי' פרי"ד מ"ב דכלים וכר"ש שם:

עין משפט נר מצוה

עב א ב מי' פי"ח מהל' שבת הל' ג: ג (מי' שם):

רבינו חננאל

ר' שמעון בן אלעזר מחמיר מדברהם דקאמר כל שאינו כשר להצניע ואין מצניעין כמוהו והוכשר לזה והצניעו, ובא אחד והוציאו נתחייב המוציאו ממחשבת המצניעו, ואע"פ שאינו כשר להצניעו ואין מצניעין כמוהו חייב עליו. ודבנן אמרי אינו חייב בפחות מבשיעור אלא המצניעו. תמי הכללות ובאנו לפרש שיעורי ההוצאה. המוציא תבן כמלא פי פרה. עצה, [שהוא] תבן הקטניות וקשה ממנו, שיעורו כמלא פי גמל. עמיר כמלא פי טלה. עשבים כמלא פי גדי. לענין המוציא תבן כמלא פי פרה לגמל, הלכה כר"ע לא פליגי דחייב שזה הוא שיעור הוצאתו, ולא איכפת לן [אין] לגמל נחברין להוציאו או לפרה, אלא כי פליגי ר' יוחנן ור' אושעיה במוציא עצה כמלא פי פרה לפרה. ועיקר הדבר שאין העצה מאכל פרה, ואין שיעור כמלא פי פרה אלא כמלא פי גמל שהוא יתר ממלא פי פרה. ועכשיו שנתחוון לפרה איפליגו, ר' אושעיה סבר אכילה ע"י הדחק שמה אכילה, אע"פ שאין פרה אוכלת אותו כדרכה. אלא כיון שאוכלת אותו ע"י הדחק ושינו מלא פיה והוציאו לה חייב עליו. (רי') [ורי"ן] סבר אכילה שע"י הדחק לאו שמה אכילה ור"ה פטור. (ו)לענין הא דתנן אין מצטרפין זה עם זה מפני שלא שוו בשיעוריהן. א"ר יוסי בר' חנינא אין מצטרפין לחמור שבהן אבל מצטרפין לקל שבהן. אם הוציא עמיר ועשבים, אם יש בין שניהן כמלא פי טלה מצטרפין, כי החמור משלים לקל וחייב. אבל אם אין בהן כמלא פי טלה, אע"פ שיש בהן כמלא פי הגדי, פטור שאין מצטרפין, כי אין הקל משלים לחמור. וכן עשבים משלימין לחבן ואין החבן משלים לעשבים. ומקשינן היאך תאמר בהני דלא שוו בשיעוריהן להדדי דמצטרפין, והלא הבגד והשק לענין טומאה שלא שוו שיעוריהן. אע"ג דתנן הבגד והשק מצטרפין, השק והעור מצטרפין, והעור והמפץ מצטרפין, דקתני סיפא א"ר שמעון מה טעם הואיל וראויין ליטמא מושב. דייקת מינה טעמא דראויין ליטמא מושב, הא אי לא הוי ראויין ליטמא מושב לא הוי מצטרפין משום שלא שוו בשיעוריהן להדדי, וא"כ היכי קאמר ר' יוסי בר' חנינא מצטרפין לקל שבהן, והכין הוה ראוי שלא יצטרפו כל עיקר.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com